

VEU CATALANA

LLIBERTAT * JUSTICIA SOCIAL * FEDERACIÓ EUROPEA

Any III

Mèxic, D. F. 15 d'abril del 1960

Núm. 22

AGUIRRE

President d'Euzkadi

El dia 22 de març, a la tarda, va morir, repentinament, al seu domicili particular de París, el President del País Basc, Josep Antoni d'Aguirre. Tenia 56 anys.

Aguirre, en funcions d'alcalde de Getxo, havia estat elegit president de la comissió d'alcaldes d'Euzkadi que va organitzar la campanya per l'Estatut d'Autonomia durant la segona República Espanyola, i, una vegada aprovat l'Estatut, el 7 d'octubre del 1936, en plena guerra, els mateixos alcaldes, per unanimitat, el van elegir President d'Euzkadi i va acabar la nostra guerra sense que els bascos tinguessin temps de fer eleccions per al seu Parlament particular. Aguirre va nomenar el seu Govern autònom i es va fer càrrec de la Conselleria de Defensa fins que acabà la lluita armada per la victòria militar de les forces monàrquiques espanyoles, els nazis i els feixistes. Ocupat totalment el territori d'Euzkadi, el President Aguirre, el seu Govern i les forces armades basques que van poder traslladar-se a Catalunya a través de França, van continuar lluitant al nostre costat i la representació oficial d'Euzkadi es va instal·lar en un edifici del Passeig de Gràcia, de Barcelona, on va estar fins al moment de l'evacuació.

L'estada del *Lendakari* basc a Catalunya es va caracteritzar per una plena solidaritat amb els objectius de guerra dels catalans i estava plenament compenetrat amb la idea del President Companys, expressada amb aquella frase que deia que el sistema confederal era l'espina dorsal de la futura política dels pobles peninsulars. Els discursos i manifestos i les activitats polítiques dels nacionalistes bascos i dels bascos dels altres sectors polítics i socials que estaven al costat del President Aguirre, coincidien perfectament amb aquell objectiu reivindicador de la plena personalitat nacional del País Basc, reivindicació que comprenia la incorporació de Navarra no compresa en el règim autonòmic atorgat per les Corts de la República Espanyola. Una exclusió que, segons la Constitució republicana espanyola, era definitiva i el mateix article

Ja fa vint-i-nou anys d'aquell catorze d'abril que ha quedat marcat com una de les dates més transcendents de la història de Catalunya, malgrat tot allò que alguns van fer per a desvirtuar-lo. Els fets van produir-se amb tanta rapidesa que el poble de Catalunya no va tenir temps de reaccionar i va trobar-se amb una situació de fet que li calia acceptar momentàniament. Els polítics sense formació nacional i les organitzacions sindicals controlades per forasters van obligar Macià a renunciar a la República Catalana en aquell dia que ell va qualificar com el més trist de la seva vida.

Aquella oportunitat extraordinària va ésser malograda el 17 d'abril, quan a Madrid estaven disposats a acceptar les condicions del President de Catalunya, per la manca de sentiments patriòtics d'un grup d'indocumentats, procedents uns del partit radical i altres d'organitzacions republicanes espanyoles, tots ells explotats sota el prestigi de Francesc Macià, a qui han negat després repetidament, com va ésser negat el Mestre pel primer dels seus deixebles, amb la diferència que aquells no donen mostres d'arrepentiment.

La Lliga va cometre l'error de donar al nacionalisme català un segell de classe que creà una prevenció en els medis proletaris, i els "republicans de tota la vida" van arribar a la consecució del seu ideal amb una mena de complex que no els permetia de veure-hi clar. Avui dia, molts d'ells encara pateixen la mateixa ofuscació, malgrat l'experiència passada, i parlen de la "República" sense que els sigui possible destriar, entre la nostra de República, la Catalana, i la dels altres, la dels espanyols, que no té de cap manera el mateix contingut, ni el mateix to liberal, ni el mateix esperit de convivència, ni la mateixa voluntat de superació, ni la capacitat d'adaptació als corrents moderns, ni el mateix sentit humà; perquè som diferents, perquè parlem un altre idioma, perquè som més tolerants i perquè la unió forçada fins ara és antinatural, i perquè volem que els nostres fills no hagin de tornar a agafar les armes en defensa de la llibertat i de la dignitat de Catalunya, no volem que visquin sempre supeditats als cops d'Estat dels nostres veïns que viuen encara mentalment a l'Edat Mitjana.

Cal que no ens enganyem nosaltres mateixos amb el miratge de que la República espanyola va reconèixer certes llibertats a Catalunya. No perdem de vista com va ésser desconegut el Pacte de San Sebastián que els catalans vam subscriure ingènuament; com la voluntat de Catalunya va ésser burlada, quan després de sotmetre a referèndum l'Estatut redactat a Núria, sota una coacció moral indubtable, les Corts "republicanes" van retallar-lo i disminuir-lo en forma intolerable, la qual cosa era una befa al nostre poble i una negació absoluta del dret d'autodeterminació, que és un dret natural, indiscutible. Però, per si això fós poc, no oblidem encara la mesquinesa amb la qual era fet el traspàs de serveis a la Generalitat i els entrebancs i dilacions de tota mena de que era objecte. Recordem encara les vexacions sofertes pels catalans, durant la guerra, pels "republicans" que van instal·lar-se a Barcelona i la forma insultant amb que era tractat el Govern de Catalunya i el desconeixement continu de l'autoritat del seu President. Pensem també com s'han manifestat a l'exili els mateixos "republicans" que han manifestat públicament, no solament el desconeixement de la personalitat nacional de Catalunya, sinó fins i tot el del propi modest Estatut que les seves Corts ens havien atorgat.

La història ens haurà de deparar un altre 14 d'abril i aleshores caldrà que sapiguem aprofitar-lo i que bastim el futur de Catalunya sobre unes bases sòlides, amb l'esperit obert a la cooperació amb tots els pobles lliures del món, però amb totes les garanties necessàries per a la nostra supervivència, per a la Pau i per a l'llibertat.

tenia aplicació al règim autonòmic de Catalunya quan no permetia la incorporació del País Valencià i les Illes al règim representat per la Generalitat.

Durant molts anys, la compenetració i acció conjunta de catalans i bascos va donar bons fruits. Les Delegacions d'Euzkadi creades als països més

